

<https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-05>
УДК 81:165.194]:821-1.08(477)"196"

Концепт «Україна» крізь призму лінгвософії шістдесятництва

Інна Літвінова

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
(майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна);
e-mail: i.litvinova@karazin.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4067-4301>

Актуальним напрямком сучасних лінгвістичних досліджень є вивчення мовної площини тексту як способу вербалізації ціннісних пріоритетів мовців з виходом на узагальнення щодо світогляду нації. Такі розвідки здійснюються у площині лінгвософських досліджень і особливо цікаві на матеріалі поетичних текстів певного історичного періоду, оскільки вони фактично є емоційною рефлексією на події та дають змогу відтворити світоглядну картину представників певного покоління.

Потужним етапом самоусвідомлення українців як нації була епоха шістдесятників: у цей час спостерігаються активні процеси переосмислення нашої історії, ставлення до України, бачення себе у світовому контексті тощо. Ці тенденції яскраво відбиваються в поетичному мовленні представників епохи, зокрема в інтерпретації основних концептів українського мовосвіту.

Мета нашої розвідки — дослідити семантику та особливості мовної репрезентації концепту *Україна/Батьківщина* на матеріалі текстів поетів-шістдесятників.

Виявлено велику кількість номінацій, що виражають аналізований концепт. 3-поміж основних векторів семантики образів-складників визначаємо такі: любов до України, патріотизм; замилювання природою; Україна як немируща, вічна земля; боротьба за незалежність; романтизація української історії; критика бездіяльності народу; відповідальність за стан суспільства; жахи тоталітарної української реальності; віра у щасливе майбутнє тощо.

Серед специфічних ознак втілення образу Батьківщини в поезії шістдесятників визначено потужний інтимний струмінь (реалізовано образом України-коханої); персоніфікацію через жіночі образи України-матері, України-жінки, України-дівчинки; високий ступінь трагізму в зображенні Батьківщини поетами-дисидентами; семантична опозиція в межах образу (кат і жертва, рай і пекло), самоідентифікація через опозицію *свій-чужий* тощо.

Лінгвософський аналіз концепту *Україна/Батьківщина* на матеріалі поетичного мовлення шістдесятників дав змогу оприаявити ключові світоглядні тенденції представників важливого періоду щодо становлення української ідентичності.

Ключові слова: шістдесятники, мовна картина світу; поетичне мовлення; лінгвопоетика; лінгвософія; концепт; образ Батьківщини.

Вивчення поетичних текстів в аспекті аналізу світоглядних орієнтирів представників певної нації є доволі актуальним у вітчизняній і світовій лінгвістиці. Специфіка поетичного тексту полягає у здатності транслювати швидко емоційну реакцію на суспільні події (на відміну від прозових текстів, які потребують часу щодо вималювання сюжету та формування персонажів), а відтак поезія передає перші рефлексії на події та викликані ними живі емоції.

Увага філологів до поетичних текстів у визначеному руслі актуалізувала появу *лінгвософії* — напрямку методології інтегративної стилістики, що передбачає вивчення людини як носія історичної пам'яті, творця та виразника певної культури. Саме це, на думку С. Єрмоленко, і є основним завданням сучасної гуманітаристики: дослідниця зазначає, що подібні спостереження можливі «лише крізь призму мови, семантизацію смислів (мислеобразів, лінгвокультурам), вербалізацію

ціннісних пріоритетів, крізь призму семіотизації динамічної культури повсякдення — крізь лінгвософію текстів» [6, с. 30]. Сьогодні термін *лінгвософія* перебуває в активній стадії наукового осмислення. Попри неоднозначність його трактування (як окремої мовознавчої дисципліни [2, с. 90; 5, с. 3], мовної картини світу автора [3, с. 153] або ж як назви методології інтегративної стилістики [6, с. 44]), незаперечним бачиться факт, що цей термін реалізується в одній семантичній площині з терміном *мовний концепт* і передбачає синкретичний підхід щодо опису мовних явищ — із залученням знань історії, культурології, соціології, психології, філософії тощо. Серед вітчизняних науковців у царині лінгвософії працюють С. Бирик, Н. Бондар, А. Ганжа, К. Голобородько, С. Єрмоленко, Л. Козловська, О. Комар, Т. Коць, О. Присяжнюк, Г. Сюта та інші.

Уважаємо перспективним лінгвософське дослідження поетичних текстів певної історичної

епохи, адже його засобами можемо відтворити світоглядну картину та окреслити ціннісні орієнтири представників певного покоління.

Потужним етапом самоусвідомлення українців як нації була епоха шістдесятників, серед яскравих представників якої відомі Микола Вінграновський, Іван Драч, Ірина та Ігор Калинці, Ліна Костенко, Тарас Мельничук, Борис Олійник, Дмитро Павличко, Євген Сверстюк, Василь Симоненко, Василь Стус, Грицько Чубай та інші. Попри те, що тексти кожного автора розкривають особисту історію, разом вони дають об'ємну світоглядну картину українського суспільства періоду 60-х років ХХ ст. й засвідчують активні процеси переосмислення нашої історії, ставлення до України, бачення себе у світовому контексті тощо.

Поетична мовотворчість шістдесятників привертала увагу багатьох філологів (Г. Губарева, К. Дюкар, В. Калашник, Ю. Калашник, Т. Космеда, О. Маленко, Г. Сютя, З. Тищенко, М. Філон та ін.), але естетичні особливості поетичних текстів визначеного періоду та значущість для розуміння процесу національного самовизначення українців зумовлює подальшу потребу їхнього вивчення.

Предметом лінгвософського аналізу обираємо один з основних концептів українського мовосвіту – *Україна/Батьківщина*. Мета нашої роботи – з'ясувати специфіку цього концепту в поезії шістдесятників: дослідити особливості лексико-семантичного вираження через аналіз основних репрезентацій образу України. Аби створити об'єктивну картину, до аналізу залучаємо велику кількість поетичних текстів, але з огляду на формат наукової розвідки узагальнені положення ілюструємо показовими текстами.

Образ України в поезії шістдесятників представлений великою кількістю лексем із семантичним центром *Україна: Вкраїна, Русь, Руська земля, Малоросія, рідний край, сторона, земля, світ, Україна-мама, україна-жебракча, світ-україна, Мати-Вкраїна, Вкраїна Русь, Нова Стозвіздна Україна, ньєнка-Україна, вкраїночка, україна-русь* тощо. Подекуди аналізований концепт представлений образами-складниками, які репрезентовані топонімами (*Київ, Полтава, Батурич, Крути, Донбас, Чернігів, Чигирин* та ін.), гідронімами (*Дніпро, Почайна, Чорне море, Оскол, Прут, Черемош, Буг* тощо), іменами історичних персонажів (*Сагайдачний, Довбуш, Хмельницький, Сірко, Орлик, Роксолана* та ін.) тощо.

Специфічною рисою образу України в поетичних текстах шістдесятників є деталізоване зображення з вималюванням конкретних рис. Такий образ ніби оживає, набуває реальних обрисів, має велику кількість оригінальних інтерпретацій, часто персоніфікований. Поети

повсякчас демонструють наскрізно позитивне ставлення до Батьківщини, що репрезентовано високою концентрацією лексем із відповідною конотацією: *моя, мила, одна на цілий світ, любима, дбає за всіх, дає мрії і слова, напуває силою, зігріває ласкою, стукає у грудях, грудочка любимої землі, очі материнські і білява хата* та ін. Показовим у визначеному розумінні є поезія Л. Костенко: «Усе **моє**, все зветься – *Україна*. / *Буває часом спігну від краси*. / *Така краса, висока і нетлінна*, / що хоч спинись і з **Богом говори**» [13]. Потужний позитивний образ України створено на перетині почуттєвого (*моє*), естетичного (*краса*) та релігійного (з *Богом говори*). Використання займенників *усе моє* надає образу всеохопності.

Особливістю поезії цього періоду визначаємо потужний інтимно-патріотичний струмінь. Подекуди опис України за стилем нагадує щире, запальне зізнання в коханні. Використовуючи вишукані художні засоби, поети яскраво вималюють портрет ліричної героїні – України-коханої: «*Я закоханий палко, без міри / у небачену вроду твою <...> ненаглядна, горда, єдина, / Україно моя*» (Василь Симоненко) [17, с. 38], «*Там губи я торкнув твої, Вітчизно, / Там вивірив по тобі пульс любови*» (Микола Вінграновський) [11]. Інтимізація образу Батьківщини є наслідком активного використання художніх засобів, властивих інтимній поезії: *закоханий палко, без міри; губи я торкнув твої; пульс любови*. Такий образ персоніфікований через надання йому рис коханої: *небачена врода; ненаглядна, горда, єдина, моя; губи твої* тощо.

Окрім образу України-коханої, частотними в аналізованій поезії є персоніфіковані інші жіночі образи Батьківщини – України-матері, України-жінки, України-дівчини чи дівчинки. Такий прийом часто використовує В. Симоненко, зокрема в поезії «Задивляюсь у твої зіниці...» вималювано яскравий образ України-матері: «*Буду, **мамо** горда і вродлива, / З тебе дивуватися повік... / <...> Маю я святе **синівське** право / З **матір'ю** побуть на самоті*» [17, с. 129]; у поезії «Чорні від страждання мої ночі...» представлено образ України-жінки: «*Щоб горіли маками долоні, / щоб гуло моє серцебиття, / щоб в **твоєму** соромливім лоні / **визрівало застрашне життя***» [17, с. 129]; у вірші «Спасибі» зображено Україну-дівчинку: «*У кісниках **барвистих** із **райдуг** веселих, / з **білим бантиком** чистих, **замріяних** **хмар** –/ ти стоїш, **мов дівча**, і підносиш нам келих, / щедро ллєш в наші душі зелений нектар*» [17, с. 46]. Кожен образ транслює свою ідею: невимовна повага до України-матері та захоплення нею (*мамо горда і вродлива, буду дивуватися, святе синівське право*), продовження життя Україною-жінкою (*в твоєму соромливім лоні визрівало застрашне життя*), залюбленість у життя і перспективність України-дівчинки (*барвисті кісники, веселі райдуги, білий бантик хмар*). Така «оживленість» образу засвідчує рівень присутності й важливості України для

мистецького покоління шістдесятників (більш детально говоримо про це в нашій розвідці [4]).

Та попри всеохопну любов до Батьківщини, поети не ідеалізують її та викривають нещирість і штучність тогочасного суспільства, зокрема бачимо це в рядках В. Симоненка: *«В букварях ти наряджена і заспідничена, / Поворозками зв'язана, ледве жива, / На обличчі тремтить в тебе радість позичена, / На губах скам'яніли казенні слова. / Україно! Тебе я терпіти не можу, / Я тебе ненавиджу чуттями всіми, / Коли ти примітивна й на лубок схожа, / Коли думки на лобі у тебе нема»* [17, с. 199]. Можемо спостерігати, як у поезіях одного автора змінюється емоційний модус: від закоханості (*закоханий палко, без міри*) до ненависті (*терпіти не можу, ненавиджу*). Така щирість у почуттях і переживання через долю Батьківщини показові для покоління шістдесятників і засвідчують його спроможність щодо вираження духовної незгоди.

Природно, що найбільшого трагізму набуває образ України в поезії дисидентів, які були покарані за критику радянської влади, зокрема Ігоря та Ірини Калинців, Т. Мельничука, І. Світличного, Є. Сверстюка, В. Стуса та Г. Чубая. У їхніх поезіях образ України часто перебуває в асоціативному полі зруйнованого життя, втрачених надій, невідворотного нещастя, наприклад у поезіях В. Стуса: *«О земле втрачена, явися / бодай у зболеному сні / і лазурове простелися, / пролийся мертвому мені!»* [18]; *«Сто років мучених надій, / і сподівань, і вір, і крові / синів, що за любов тавровані, / сто серць, як сто палахкотін»* [19]. Образ України сформовано в емоційному полі страждання, що в поезіях передано високою концентрацією лексем із негативною конотацією: *втрачена, зболений, мертвий, мучені, кров, тавровані* тощо.

Сучасна Україна для дисидентів – скута летаргічним сном, у мертвому забутті, зокрема І. Калинець дає таку картину: *«Спить земля прабатьків під цвинтарним плотом...»* [10, с. 777]. Через образ землі прабатьків автор апелює до давньої багатой історії України, що в поезії Т. Мельничука представлено образом *Трої*: *«Україна – / зруйнована Троя, / Покрита хрестами / концитаборами земля»* [14, с. 243–244]. Міф про Україну-Трою, як зазначає В. Агеєва, є важливим в українській літературі й акцентує на необхідності збереження культурної пам'яті, завдяки якій можна повернути все втрачене (за сюжетом Еней рятує найцінніше та їде будувати нову вітчизну) [1, с. 29–30]. Стан заціпеніння, скутості передано образами із семантикою смерті – *цвинтарного плоту та хрестів*. Картина доповнена образом радянської реальності – *концитаборів*.

Типовим для мовосвіту шістдесятників сприйняття образу України як елемента опозиції *свій–чужий* у протиставленні до ворога, адже саме потреба виокремлення себе з-поміж інших лежить в основі ідеї ідентичності. Показово, що лексичне вираження такої опозиції має велику кількість варіантів через топоніми, що символізують два світи. Зокрема, за спостереженнями З. Тищенко, у поезіях Т. Мельничука опозиція представлена бінарними парами *Україна – Росія, Київ – Москва; Карпати – Урал; Дніпро – Єнісей, ріка Чусова; Софійський собор, Золоті ворота – Кремль, Красна площа* тощо [8, с. 152]. У таких контекстах образи своєї землі набувають переважно позитивної конотації, доростаючи до образу раю, тоді як образи ворожої території набувають семантики тюрми, смерті, пекла.

Примітно, що в поезії дисидентів семантична опозиція наявна також у межах самого образу України, яка водночас є катом і жертвою, бажаною і ненависною, наснагою для життя і причиною страждань. Василь Стус передає ці протирічні емоції, зокрема, в поезії: *«За стодалями вітчизна, / перестрашене пташа, / то мій трунок і трутизна, / нею витліла душа»* [9]; суголосні рядки в Т. Мельничука: *«О Україно, / ти – моя рана, / Я ж один / із мільйон / твоїх жертв»* [14, с. 243–244]. Через залучення присвійних займенників щодо образів *трунку, рани, жертв* опис виходить на інтимно-особистісний рівень. Говорячи про В. Стуса, Ю. Шевельов зазначав, що рідна земля для поета – це «це трунок, що сп'яняє поета й робить його одержимим, і це трутизна, що вбиває його тіло й дух і веде до загибелі» [9], але при цьому залишається найбільшою мрією, сенсом життя, що дає наснаги вижити.

Та попри всі випробування, які випали на долю шістдесятників, у їхній поезії немає звинувачень на чинись адресу, вони почуваються відповідальними за долю Батьківщини, підтвердження чого бачимо, до прикладу, в поезії І. Світличного «Провина»: *«Я винен, браття. Всі ми винні. / Наш гріх судитимуть віки / За беріїв, за Соловки, / За чорні, зганьблені, злочинні / Перегвалтовані роки, / За куці істини нізчимні / За те, що унтери причинні / Нам кастрували язики»* [15]. Хоч сам автор пережив роки переслідувань і заслання, він транслює своє покоління не як жертву ситуації, а як відповідальних за події. Таке позиціонування бачимо в іншому творі поета: *«Вітчизна — це не хтось і десь, / Я — теж Вітчизна. / Не раб нікому й не слуга / На побігеньках, / Я ласки не запобігав / І в неї, неньки. / І в серці, непідвладнім злу, / Ношу з собою / Вітчизни славу немалу / І рани болю. / Ношу тягар пекучих правд, / Ганьбу Вітчизни / Не на показ, не на парад / Патріотизму»* [16]. Вималювано образ вільної, нескореної людини (*не раб, не слуга на побігеньках, з непідвладним злу серцем*), яка палко любить свою Батьківщину і приймає її з усіма проблемами (*ношу тягар*

пекучих правд, ганьбу Вітчизни), страждає через це (ношу рани болю), але готова до випробувань, бо не бачить себе окремо від своєї землі (Я — теж Вітчизна).

Така нескореність виливається у ще один постійний мотив творчості шістдесятників — зверненні до Батьківщини й заклик до змін, як у поезії І. Калинця: «з кам'яного хреста встань / із цвяхів куль встань / із тернового лавру встань / сама із себе встань / через отвір рани виверни себе» [12]. Драматизм української історії передано алюзією до біблійних подій розп'яття Христа. Повтор дієслова у формі наказового способу *встань* вселяє віру в можливість змін.

Неймовірна сила духу митців покоління шістдесятників вимрювала Україні щасливу долю. Вони усвідомлювали важливість поставлених питань, навіть якщо відповіді були ще далеко. Р. Мокрик у виданні «Бунт проти імперії: українські шістдесятники» дає пряму мову Євгена Сверстюка: «Життя визначається питаннями, які ти поставив там, де звично було мовчати. Кроками, які ти робив проти течії. Світлом, яке ти засвітив серед темряви і посеред нарікань на темряву. Які питання ставив своєму часові? Чим зупиняв юрбу, яка летіла за вітром? Як ти будив сонних? Як ти боровся із застійним морем байдухих і теплих?» [7, с. 17]. Поетичне втілення наведеної ідеї знаходимо в поезії Грицька Чубая «Україні»: «...Дивлюсь вперед.

І бачу попереду, / Себе з тобою бачу назавжди. / Ради тебе перли в душу сію, / Ради тебе мислю і творю...» [20]. Можемо констатувати пророчість поезії: попри дистанцію в часі, дух шістдесятників проростає в українцях, визначає ціннісні орієнтири, надихає на боротьбу.

Отже, вивчення поетичних текстів шістдесятників у лінгвософському ключі дозволяє глибоко зануритися в мовосвіт покоління, яке зумовило вагомий поступ у процесі формування української національної ідентичності. З одного боку, аналіз семантичних інтерпретацій образу України засвідчує потужний естетичний потенціал досліджуваних текстів: спостерігаємо оригінальні персоніфіковані образи (України-коханої, України-матері, України-жінки, України-дівчинки), реалізацію образу в межах семантичної опозиції *свій—чужий*, а також дуальність у межах самого образу України (кат і жертва, рай і пекло). З другого боку, на основі дослідження образу України можемо визначити світоглядні засади покоління шістдесятників, серед яких любов до України, патріотизм, потреба боротьби за незалежність, критика бездіяльності суспільства, усвідомлення жахів тоталітарної української реальності, особиста відповідальність за стан соціуму, віра у щасливе майбутнє. Усе це дає підстави говорити про шістдесятників як творче покоління мужніх людей, які за будь-яких обставин були вільними діяти згідно з власними принципами і стали важливою віхою становлення української незалежності.

Список використаної літератури

1. Агеева В. Проти культурної амнезії. Есеї про національну пам'ять та ідентичність. Київ : Віхола, 2025. 432 с.
2. Голобородько К. Слово в лінгвософії професора Лідії Лисиченко. *Український світ у наукових парадигмах: Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Харків: ХІФТ, 2018. Вип. 5. С. 89–94.
3. Голоюх Л. Лінгвософія часопростору в мовній картині світу Є. Пашковського. *Лінгвостилістичні студії*. 2018. Вип. 8. С. 152–159.
4. Дишлюк І. М. Семантична трансформація образу Батьківщини у поетичному мовленні В. Симоненка. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія*. Харків, 2009. № 843. Вип. 55. С. 65–69.
5. Жайворонок В. В. Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення. *Культура народів Причорномор'я*. 2002. № 32. С. 51–53.
6. Лінгвософія українських текстів XXI століття: колективна монографія / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бибики, А. Ю. Ганжа, Т. А. Коць, Г. М. Сюта. Київ: Інститут української мови НАН України, 2023. 530 с.
7. Мокрик Р. Бунт проти імперії: українські шістдесятники. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2023. 416 с.
8. Тищенко З. Національно-культурні домінанти поетичного мовосвіту Тараса Мельничука : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Черкаси, 2021. 239 с.
9. Шевельов Ю. Трунок і трутизна. URL: <http://exlibris.org.ua/stus/r25.html> (дата звернення: 01.11.2025).

Список використаних джерел

10. Антологія української поезії XX століття. Упорядник Іван Малкович. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. 1280 с.
11. Вінграновський М. Український прелюд. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=22972> (дата звернення: 01.11.2025).
12. Калинець І. З кам'яного хреста встань... URL: https://tvory.net.ua/ukrainska_literatura/lib1/i_kalynec/24.html (дата звернення: 01.11.2025).

13. Костенко Л. Усе моє, все зветься Україна. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=21970> (дата звернення: 01.11.2025).
14. Мельничук Т. Твори: в 3 т. Т. 3. Кн. 2. Коломия : Вік, 2007. 343 с.
15. Світличний І. Провина. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=21251> (дата звернення: 01.11.2025).
16. Світличний І. Шевченко. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=21246> (дата звернення: 01.11.2025).
17. Симоненко В. Твори: У 2 т. Т.1. Черкаси : Брама-Україна, 2004. 424 с.
18. Стус В. О землі втрачена, явився... URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=354> (дата звернення: 01.11.2025).
19. Стус В. Сто років як сконала Січ... URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=358> (дата звернення: 01.11.2025).
20. Чубай Г. Ти синім небом дивишся на мене... URL: <https://onlyart.org.ua/grytsko-chubaj-ty-synim-nebom-dyvyshsya-n/> (дата звернення: 01.11.2025).

Надійшла до редакції 20 липня 2025 р.

Переглянута 13 вересня 2025 р.

Прийнята до друку 25 вересня 2025 р.

Опублікована 30 грудня 2025 р.

References

1. Ageeva, V. (2025). *Against Cultural Amnesia: Essays on National Memory and Identity*. Kyiv: Vikhola. [In Ukrainian]
 2. Holoborodko, K. (2018). A word in linguoscopy of Professor Lidia Lysychenko. *Ukrainian World in Scientific Paradigms: Collection of Scientific Works of Kharkiv National Pedagogical University Named after H. S. Skovoroda*, 5, 89–94. Kharkiv: KHIPT. [In Ukrainian]
 3. Goloyukh, L. (2018). Linguistic philosophy of space-time in the linguistic picture of the world of E. Pashkovsky. *Linguistic Studies*, 8, 152–159. [In Ukrainian]
 4. Dyshliuk, I. (2009). Semantic transformations of the image of Motherland in the poetical language of V. Symonenko. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Philology*, 843(55), 65–69. [In Ukrainian]
 5. Zhaivoronok, V. V. (2002). The problem of the conceptual picture of the world and its linguistic reflection. *Culture of the Peoples of the Black Sea Region*, 32, 51–53. [In Ukrainian]
 6. Linguoscopy of the text – methodology of integrative stylistics. (2023). *Linguoscopy of Ukrainian Texts of the 21st Century: A Collective Monograph*. Kyiv: Institute of the Ukrainian Language of the NAS of Ukraine. [In Ukrainian]
 7. Mokryk, R. (2023). *Rebellion Against Empire: Ukrainian Sixties*. Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA.
 8. Tyshchenko, Z. (2021). *National Cultural Dominants of Taras Melnychuk's Poetic Linguistic World* (Candidate thesis, Philological Sciences 10.02.01). Cherkasy. [In Ukrainian]
 9. Shevelyov, Y. (n.d.). *Coffin and Tinder*. Retrieved November 1, 2025, from <http://exlibris.org.ua/stus/r25.html> [In Ukrainian]
- ***
10. Anthology of Ukrainian poetry of the 20th century. (2016). I. Malkovych (Ed.). Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA.
 11. Vingranovskyi, M. (n.d.). Ukrainian prelude. Retrieved November 1, 2025, from <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=22972>
 12. Kalynech, I. (n.d.). Get up from the stone cross... Retrieved November 1, 2025, from https://tvory.net.ua/ukrainska_literatura/lib1/i_kalynec/24.html
 13. Kostenko, L. (n.d.). All that is mine, all is called Ukraine. Retrieved November 1, 2025, from <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=21970>
 14. Melnychuk, T. (2007). Works: v 3 t. T. 3. Kn. 2. Kolomyia: Vik.
 15. Svitlychnyi, I. (n.d.). Guilt. Retrieved November 1, 2025, from <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=21251>
 16. Svitlychnyi, I. (n.d.). Shevchenko. Retrieved November 1, 2025, from <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=21246>
 17. Symonenko, V. (2004). Works: U 2 t. T.1. Cherkasy: Brama-Ukraina.
 18. Stus, V. (n.d.). O lost land, appear... Retrieved November 1, 2025, from <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=354>
 19. Stus, V. (n.d.). A hundred years since the Sich died... Retrieved November 1, 2025, from <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=358>
 20. Chubai, H. (n.d.). You look at me with the blue sky... Retrieved November 1, 2025, from <https://onlyart.org.ua/grytsko-chubaj-ty-synim-nebom-dyvyshsya-n/>

Submitted July 20, 2025.

Revised September 13, 2025.

Accepted September 25, 2025.

Published December 30, 2025.

Inna Litvinova, PhD, Associate Professor of the Ukrainian Language Department, V. N. Karazin Kharkiv National University (Freedom Square, 4, Kharkiv, Kharkiv region, 61000); e-mail: i.litvinova@karazin.ua; <http://orcid.org/0000-0003-4067-4301>

The Concept of “Ukraine” through the Lens of the Linguophilosophy of the Sixtiers

A relevant trend in contemporary linguistic research is the study of the linguistic dimension of a text as a means of verbalizing the value priorities of speakers, leading to generalizations about a nation's worldview. Such investigations are carried out within the framework of linguophilosophical studies and are particularly insightful when based on poetic texts from a specific historical period, since they represent an emotional reflection of events and allow us to reconstruct the worldview of a given generation.

A powerful stage in the self-awareness of Ukrainians as a nation was the Sixtiers era. During this time, there was an active process of rethinking national history, attitudes toward Ukraine, and the perception of the self within the global context. These tendencies are vividly reflected in the poetic language of the representatives of that epoch, especially in their interpretation of the key concepts of the Ukrainian linguistic worldview.

The aim of this study is to examine the semantics and linguistic representation of the concept *Ukraine/Homeland* in the poetry of the Sixtiers.

A wide range of nominations representing this concept has been identified. Among the main semantic vectors of its constituent images are: love for Ukraine, patriotism; admiration for nature; Ukraine as an immortal and eternal land; struggle for independence; romanticization of Ukrainian history; criticism of the nation's passivity; horrors of totalitarian Ukrainian reality; faith in a happy future etc.

Among the specific features of the image of the Homeland in Sixtier poetry are: a strong intimate tone (realized through the image of Ukraine as a beloved woman); personification through feminine images such as Mother-Ukraine, Woman-Ukraine, Girl-Ukraine; a high degree of tragicism in the depiction of the Homeland by dissident poets; semantic oppositions within the image (executioner and victim, paradise and hell); and self-identification through the opposition “one's own – alien.”

A linguophilosophical analysis of the concept *Ukraine/Homeland* based on the poetic discourse of the Sixtiers has made it possible to reveal the key worldview tendencies of the representatives of this crucial period in the formation of Ukrainian identity.

Keywords: Sixtiers, linguistic worldview, poetic discourse, linguopoetics, linguophilosophy, concept, image of the Homeland.

Як цитувати: Літвінова, І. (2025). Концепт «Україна» крізь призму лінгвософії шістдесятництва. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*, (97), 34-39. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-05>

In cites: Litvinova, I. (2025). The Concept of “Ukraine” through the Lens of the Linguophilosophy of the Sixtiers. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Philology*, (97), 34-39. <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2025-97-05> [in Ukrainian]